

Barbora Doležalová: Návrat baroka v hispanoamerickém románu 20. století – Asturias, Carpentier, Roa Bastos

(oponentský posudek diplomové práce na oboru komparatistika na FF UK v Praze)

Cíl práce, její účel a směřování

Práce si stanovila zřetelný a adekvátně svému žánru formulovaný cíl: Ukázat, jak barokní myšlení ovlivňuje vybraná díla nejen v úrovni jazykové, ale i na rovině tematických prvků, tedy především motivů. Tento cíl je průběžně reflektován a připomínán, což činí výklad transparentním a argumentačně dobře podloženým. Jako nosná se ukazuje i výchozí teze, že určité prvky, jež obvykle přisuzujeme latinskoamerické literatuře jako typické, mají širší kontextové podloží.

Metodologie

Metodologickým jádrem je textová interpretace vybraných děl. Její nosnost a průkaznost je umocněna sofistikovaným výběrem těchto děl, jejichž celek vytváří dostatečnou mozaiku, aby bylo možné generovat určité závěry a abstrahující zobecnění. Jedinou – a dílčí – pochybnost mám nad samotnou – v práci předpokládanou – možností vymezit nejprve rysy baroka, resp. toho, co je, pro baroko příznačné a typické, a pak v textu tyto rysy dohledávat. Práce je tím kompozičně nevyhnutelně zploštělá, protože směřuje k závěrům typu: „Tento styl textu a jeho zrcadlení můžeme ve svém celku označit za barokní“ (s. 44). Možná by postup opačný, „induktivní“ byl čtenářsky napínavějším a dynamičtějším – nejprve interpretovat nosné rysy jednotlivých románů a teprve poté je klasifikovat z hlediska jejich baroknosti. Vznikl by tak přirozený prostor i pro posuzování míry takovéto baroknosti; např. motiv masky je v baroku motivem oblíbeným a podstatným, ale výskyt takového motivu v díle nemusí mít nutně hned barokní implikace a může odkazovat k úplně jiným konceptům a stylům.

Práce s odbornou literaturou

Samotné vymezení klíčového pojmu baroka a jeho rysů se opírá o akceptovaná a obecně přijímaná vymezení, sahající od Václava Černého po Josefa Vojvodíka. Je pochopitelné, že diplomantka se zaměřuje na ty rysy, které se pro její analýzu ukazují jako nosné a produktivní. Vše, co jakožto příznakově barokní chápe, je ale podložené autoritativními zdroji; práci se tak daří vyhnout se rozvolněné spekulativnosti, kdy analyzované texty vrhají zcela jiné světlo na výchozí koncept a zpětně jej tak modifikují. Práce se – a opět je to třeba ocenit – opírá i o celou škálu dílčích analytických studií, věnujících se jednotlivým aspektům určitého autorského díla, postupu či tématu. Právě přirozené scelení vlastního výkladového diskursu Barbory Doležalové s odbornými zdroji, o něž se opírá, vytváří jednu z výrazných kvalit, jimiž práce překračuje standardy psaní závěrečných prací.

Speciálně bych chtěl ocenit akademickou pokoru, s níž je práce napsána. Při interpretacích konkrétních děl máme tendenci vystačit si sami, s vlastními postřehy. Barbora Doležalová důsledně přiznává – odkazováním k odborné literatuře – veškeré interpretační postřehy, které už učinili jiní; eviduje, kdo a kde si kterého rysu už všiml. Tato eliminace egocentrického interpretačního psaní je dnes už spíše výjimečná, a o to víc hodná povděku.

Styl a prezentace

Práce bere ohled na čtenáře zvědavého a zasvěceného, který ale není nutně odborníkem na latinskoamerickou moderní literaturu či na baroko jako umělecký styl. Míra toho, k čemu je automaticky odkazováno (a předpokládá tudíž vnímatelskou obeznamenost) a toho, co je výkladem zprostředkováno, je dle mého soudu stanovena naprosto precizně. Práce v důsledku ani neopakuje obecně známé poznatky, ale na druhé straně ani neodrazuje svou příliš velkou provázaností se specifickým kontextem či materiálem. Analytický výklad lze sledovat velice přirozeně, zobecňující tvrzení jsou generována vesměs tak, aby čtenář mohl spatřit jejich podloží i způsob zobecňování. Jde o práci čtenářsky náročnou, nikoli ale vyčerpávající a frustrující; výkladová dikce je zvolena zcela adekvátně danému typu závěrečné práce. Práci svědčí i živý, kreativní styl a kompozice, jež se vyznačují schopností zvládnout žánr akademického eseje.

K výkladu vznáším jen dílčí poznámky a pochybnosti:

- 1) Co míní Barbora Doležalová výrazem „formální rovina románu“ („Tento dynamický rys románu začíná již na formální úrovni“, s. 38)? Jak by šlo toto označení zařadit do terminologie soudobé naratologie?
- 2) Proč se v textu opakovaně vyskytuje výraz „ukázka“ (např. „Carpentier v této ukázce, ale i jinde v románu popisuje divočinu“, s. 40; obdobně např. na s. 52)? Patří do čítanek a školské výuky, ale myslím, že je nepřijatelná představa, že Carpentier píše „ukázky“; to, co je přespáno z jeho románu a vneseno do textu diplomové práce, je citát či úryvek. Ukazovat takový dílčí celek ale přece sám o sobě nic nechce a nemůže, proto není „ukázkou“.
- 3) Jsou jazyk a styl vskutku synonyma? Z výkladu by se tak dalo usuzovat: „Sporé zmínky o barokním vzhledem k Panu prezidentovi se věnují jen jedinému aspektu – a to jazyku. Charakterizují styl této knihy v podobném duchu, jako jsme výše popsali jazyk Carpentierův“ (s. 64).

Celková koherence a akademická disciplinovanost

Práce se mi jeví jako koherentní celek, v němž je možné se snadno orientovat. Vnímám ji jako „tradiční“ výkladovou diplomovou práci, která svůj výkon koncentruje na úsilí analyzovat jednotlivé prvky, rysy či motivy. Práce preferuje přesný analytický popis před otevřenou a navenek manifestovanou kreativitou a nutkáním hledat neočekávané či neotřelé úhly pohledy nebo zasutá a „neviditelná“ témata.

Celkové hodnocení

Práci doporučuji k obhajobě, vnímám ji jako práci promyšlenou, podloženou a velice pečlivě napsanou. Oceňuji diplomantčinu senzitivitu v rámci četby a interpretace zvolených děl, stejně jako preciznost jazykového provedení. Navrhuji její hodnocení známkou **výborně**.

V Praze dne 26. 1. 2015

Prof. PhDr. Petr Bílek, CSc.